

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

-

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

-

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

-

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Kesko Oyj kiittää mahdollisuudesta antaa asiassa lausunto. Keskon päivittäistavarakauppaan kuuluva Kespro toimii foodservice-liiketoiminnassa, jonka asiakkuuksiin kuuluu muun muassa julkishallinnon organisaatioita, ja kommentoimme esitysluonnosta erityisesti tästä näkökulmasta. Lisäksi Keskon tai sen tytäryritysten asiakkaina on julkishallinnon organisaatioita myös autotoimialalla sekä rakentamisen ja talotekniikan toimialalla.

Julkisissa ruokahankinnoissa raportointivaateet olisivat mittavat

Lakiesityksen tavoitteet ovat sinällään kannatettavia pyrkimyksellään lisätä julkisiin hankintoihin avoimuutta. Nyt esitetty vaatimus lisätä laskulle tunnistetieto lisäisi kuitenkin huomattavasti

manuaalista työmäärää ja sitä kautta kustannuksia. Esimerkiksi julkisissa ruokahankinnoissa tilausyhtymät ovat lähtökohtaisesti tiheitä, käytännössä useita tilauksia viikossa, jolloin myös datan määrä muodostuu suureksi.

Suomessa on useita sähköisen laskutuksen operaattoreita, jonka myötä sopimustunnisteiden sijoittaminen yhdenmukaisesti laskuille voi osoittautua haastavaksi. Merkittäviä kustannuksia syntyy, jos asiakasvaateen mukainen tieto pitää saada räätälöidysti lähtemään eri asiakkaille eri kentässä. Lisäksi tämän toteuttaminen ei välttämättä ole edes mahdollista. Käytännössä eri asiakkaille menee tällä hetkellä eri tietoja eri kentissä laskutukseen, ja laskutuskentät voivat olla täynnä. Esitetyt vaatimukset voivat aiheuttaa lisäkuluja myös julkissektorin toimijoille, kun heidän on kehitettävä omaa laskutustaan yhdessä operaattorin kanssa.

Huomautamme myös, että kohdassa 4.2.2 on eritelty arvioituja kustannuksia, mutta mahdollisia kustannuksia yrityksille ei ole lainkaan arvioitu. Tähän peilaten, toivomme valmistelevalle ministeriölle vielä arvioivan nyt esitettyjä vaatimuksia yrityksille koituvien kustannusten näkökulmasta.

Muutokset tehtävä siten, että liikesalaisuudet säilyvät jatkossakin turvassa

Tyypillisesti hankintasopimuksen kokonaisarvo tai tarjoushinta on julkista tai asianosaisjulkista tietoa, mutta huomautamme, että kokonaisarvo sisältää monia toimituksia useiden vuosien ajalta. Näin ollen yksittäisen laskun summa on huomattavasti tarkemmalla tasolla olevaa tietoa verrattuna aiemmin julkisena pidettyyn tietoon. Vaikka laskun rivikohtainen tieto olisi salassapidettävä, myös yksittäisen laskun loppusumma saattaa toimialasta riippuen paljastaa tarjoajien hinnoittelutietoja, jotka ovat liikesalaisuuksia ja joita kilpailulainsäädännönkään perusteella ei tule avoimesti julkaista kilpailijoille.

Siten onkin varmistettava esityksen jatkovalmistelussa, etteivät yritysten yksikköhinnat, hinnoittelumallit ja muut kilpailullisesti sensitiiviset tiedot päädy julkisuuteen, ja siten vääristä kilpailua tai aiheuta taloudellista vahinkoa yrityksille. Erityistä huolellisuutta on kiinnitettävä tietovarannon julkistusvaiheessa, jotta estetään manuaaliset virheet ja järjestelmäbugit. Lisäksi koska yhteen paikkaan kerätään ja tallennetaan koko Suomen tarjoajia koskevia liikesalaisuuksia, tietoturvaan on kiinnitettävä erityisen suurta huomiota.

Nyt lausunnoilla olevassa esitysluonnoksessa on myös todettu, ettei tiedon avoimuuden ole arvioitu aiheuttavan riskiä muuhun avoimesti saatavilla olevaan tietoon yhdistettynä. Esitysluonnoksen perusteella ei kuitenkaan voi päätellä, kuinka tarkalla tasolla tietokannasta pystyy tietoja hakemaan ja yhdistelemään ja pystyykö tätä kautta päättämään kilpailijan hinnoittelukäyttäytymistä. Esimerkiksi autotoimialalla tai rakentamisen ja talotekniikan toimialalla yksittäisellä laskulla saattaa olla laskutettu yksittäinen arvokkaampi tai isompi toimituskohtainen tuote. Lisäksi yksittäiset laskut saattavat sisältää vaikkapa jälkihyvitteitä tai yksittäistä tuoteriviä koskevan virheellisen rivin

hyvityksiä, jolloin laskun loppusumma on käytännössä tuoterivitieto. Tällaiset tiedot ovat salassapidettäviä liikesalaisuuksia.

Muita huomioita

Esitysluonnos ei sisällä mainintoja mahdollisuudesta puuttua jälkikäteen virheellisesti julkaistuihin tietoihin. Lain jatkovalmistelussa onkin huomioitava tarve yhtenäiselle menettelytavalle, joka on selkeä ja nopea virheellisten tietojen poistamiseksi ja sitä kautta vahinkojen rajaamiseksi.

Ehdotus sisältää porrastetut siirtymäajat eri julkisille toimijoille. Tarjoajien näkökulmasta on tärkeää, että muutoksiin varataan riittävästi aikaa ja että mahdolliset tarvittavat tekniset muutokset viestitään ajoissa tarjoajille.

Nila Niklas
Kesko Oyj